Glas zaveznikov

Leto I - Št. 86

Informacijski dnevnik A. I. S.

Cena 2 liri

TRST, petek 28. septembra 1945

UREDNIŠTVO: Via S. Pellico 8 - Telefon št. 93854 in 94443

OGLASI: Cena za milimeter višine (širina ena kolona): trgovski L. 7, mrtvaški L. 18 (osmrtnice L. 36), objave L. 9, finančni in pravni oglasi L. 12. V vsebini lista (tekstni oglasi) L. 12. Davek ni vštet. Plačljivo vnaprej. Oglase sprejema Unione Pubblicità Italiana S. A., Trst, via Silvio Pellico št. 4, tel. 94044. Cena posamezne številke L. 2 (zaostale L. 4). Rokopisov ne vračamo.

Stvarna dejstva

V nedavnih dneh je vladala v Julijski krajini precejšnja zmeda v presojanju ciljev, dela in izidov sestanka zunanjih ministrov petih velesil v Londonu. Prav takšna zmeda je bila v izvestnem delu tiska o tem, kaj je uradno poročilo in kaj želi ustvariti videz uradnega mnenja, pa je samo razpravljanje v različnih časnikih v Veliki Britaniji in Združenih ameriških državah.

Oglejmo si najprej nekoliko prvo zmedo. Sestanek zunanjih ministrov ni nobena dokončna mirovna konferenca. Svet zunanjih ministrov je posvetovalni in pripravljalni organ, delo, ki ga je izvršil, je samo predhodnega in informativnega značaja. Njegova naloga je bilo podobna delu izvidniške in obveščevalne službe vsake vojske, ki išče in zbira podatke in navodila, na podlagi katerih vrhovni poveljnik sestavi svoj končni delovni načrt. V Julijski krajini je zavladalo izvestno nezadovoljstvo v zvezi s sestankom zunanjih ministrov in izvesten občutek razočaranja, da vprašanje Julijske krajine ni bilo rešeno. Toda takšen občutek je popolnoma neupravičen. Mogoče bi bilo upravičeno nezadovoljstvo zaradi stališča, ki ga je zavzela Sovjetska zveza ali katera koli druga velesila, toda je popolnoma neumestno, če je kdo razočaran zaradi tega, ker sestanek zunanjih ministrov ni dokončno odločil usode Julijske krajine.

Oglejmo si zdaj še drugo zmešnjavo pojmov. Ljudje izven Anglije in Združenih držav se ne zavedajo popolnoma točno, da tam ni nobenega uradnega radia in nobenih uradnih časopisov. V Veliki Britaniji BBC (Britanska radijska družba) in list «Times» gotovo nista organa britanske vlade, ker lahko govorita in pišeta, kar hočeta. Njih smemo prav tako kot druge obveščevalne činitelje imeti za uradna obveščevalna sredstva samo takrat, kadar objavljajo uradne vesti in izjave. Prav takšen je položaj v Združenih ameriških državah. Prav slabo uslugo prebivalstvu Julijske krajine naredi tista skupina, stranka ali časopis v Julijski pokrajini, ki se poslužuje neuradnih razprav v Veliki Britaniji ali Združenih ameriških državah in jih predlaga prebivalstvu kot uradno tolmačenje britanske ali ameriške zunanje politike.

Vprašanje Julijske krajine je preveč težavno za britansko in ameriško vlado, da bi dovolila prodreti v javnost izjavam o svoji politiki in jih razširjati v neuradni obliki v časopisih, naj bodo ti še tako v svesti si svoje odgovornosti, ali v radijskih oddajah, naj bi bile še tako splošno uvaževane.

V predelu Julijske krajine, ki je pod nadzorstvom zavezniških sil, ni nobene prave vojaške ali politične cenzure tiska. Zaradi tega je toliko bolj važno za vse izdajatelje časopisov, da pokažejo večji smisel za odgovornost, kot so ga kazali v zadnjih nekoliko dneh, ko so razpravljali o vesteh, ki so jih objavljali časopisi in radijske oddaje v Veliki Britaniji in Združenih državah.

Konferenca zunanjih ministrov se bliža koncu

Usoda mirovnih pogodb z Romunijo, Madžarsko in Bolgarijo

Izjava kanadskega ministrskega predsednika
Ponovni sestanek novembra ali decembra

London, 28. septembra

Svet zunanjih ministrov včeraj dopoldne ni imel seje. Večerno poročilo omenja, da se je svet sestal popoldne po informativnih razgovorih med zunanjimi ministrom Združenih držav Byrnesom, britanskim zunanjim ministrom Bevinom in sovjetskim komisarjem za zunanje zadeve Molotovom, ki so jih imeli dopoldne. Na dopoldanski seji so nadaljevali razgovore o francoski poslanici, ki zahteva povrnitev premoženja, ki so ga zaveznikom odvzeli Nemci.

Dasi omenja eno izmed londonskih poročil, da je bila včerajšnja popoldanska seja predvidoma zadnja in da bodo zunanji ministri Francije, Sovjetske zveze in Združenih držav verjetno že v soboto zapustili Anglijo, prej pa izdali obširno poročilo o opravljenem delu na konferenci, naznanja kesnejše poročilo iz Londona, da so za petek dopoldne ponovno določili sejo.

Francoska poslanica je bila predmet že dveh razgovorov, ki so jih imeli zunanji ministri v sredo. Istočasno so razpravljali tudi o drugem francoskem predlogu, ki se tiče nadzorstva in uprave Nemčije ter vprašanja Porenja in Porurja.

Po novinarski indiskreciji doznavajo, da bo britanska vlada verjetno v kratkem z nekimi omejitvami priznala madžarsko Miklošev vlado in imenovala političnega zastopnika v Budimpešti z podobnimi nalogami, kot jih ima britanski zastopnik v Helsinkih. Tudi Združene države bodo omejeno priznale Miklošev vlado. To bo vsekakor poboljšalo težave, na katere je Svet naletel v pogledu balkanskih vprašanj. Ni pa še znano, ali bo vprašanje balkanskih mirovnih pogodb na dnevnem redu petkovega zasedanja.

Trenotno še ni jasno, kdaj bodo zunanji ministri zaključili svoje delo. Vsekakor pa se bodo ponovno sestali v Londonu koncem novembra ali v prvih dneh decembra.

Kanadski ministrski predsednik Mackenzie King je v četrtek izjavil v spodnji zbornici, da ima njegova vlada razgovore Sveta zunanjih ministrov v Londonu kot prehodnega značaja.

Kanada in drugi narodi, ki sestavljajo Združene narode, bodo imeli možnost preučiti in razpravljati te pogodbe, preden jim bodo dali dokončno obliko.

Bojazen na zahodu

V kolikor ne pride do nepredvidenega preobrata, ki bi močno spremenil delo petih ministrov v Londonu, se bodo ti razšli brez dosezenega sporazuma o vprašanju bolgarske, romunske in madžarske vlade in o mirovnih pogodbah z omenjenimi državami. To pa se ne sme zdeti tako tragično: v teku dveh ali treh mesecev se bodo zunanji ministri ponovno sešli na novo zasedanje. Medtem se bodo v omenjenih državah vršile volitve, ki jih Sovjeti skusajo z vso vztrajnostjo označevati kot svobodne in demokratične, zahodni zavezniki pa se jih kot take upirajo priznati.

Bolgarija, Romunija in Madžarska imajo vlade, ki zadovoljujejo legitimne varnostne načrte Moskve in lahko sklepajo pogodbe, ki zagotavljajo Sovjetski zvezi takšna gospodarske ugodnosti, da kompenzirajo škodo, ki jo je sovjetsko gospodarstvo utrpelo v teku vojne.

V Veliki Britanji zasledujejo to tendenco sovjetske politike z bojaznijo. Niti najmanjšega nasprotovanja ni proti temu, da se Sovjetska zveza, katere žrtve so bile tako velike, ne bi smela, v kolikor je mogoče, materialno zavarovati proti eventualnim bodočim napadom. Toda v tej deželi vlada ukorenjeno nasprotje proti diktatorskim režimom in instinktiven strah pred avtoritativnimi vladami, ki se je prečesto degenerirajo v despotične oblike in razširjajo sistemu sile in prepotence daleč preko svojih meja. Tudi Sovjetska zveza je občutila leta 1941 resničnost tega na lastni koži. Vojna, ki je bila takrat sprožena proti Sovjetski zvezi, se je končala s porazom hitlerizma, ne pa z njega odstranitvijo, če naj verjamemo besedam Molotova samega, ki jih je 31. oktobra 1939 izrekel pred Vrhovnim svetom Sovjetov, kjer je dejal: «Lahko sprejmemo ali pa zavržemo hitlerjansko ideologijo ali kateri koli ideološki sistem. To je vprašanje političnega gledanja. Vsi pa bi morali vedeti, da ideologije ni mogoče uničiti s silo niti odstraniti z vojno.» Je nekaj resnice v teh ministrovih besedah. Zaradi tega imajo zapadne sile razlog, da vztrajajo na tem, da ni samo dovolj, če potolčemo Romunijo, Madžarsko, Bolgarijo ali Nemčijo. Potrebno je, da smo prepričani, da se bodo v teh državah svobodno izživljale ideologije, ki edine lahko z enakim orožjem tolčejo despotične tendence, ki so vedno pripravljene, da se dvignejo, posebno v težkih gospodarskih ali socialnih krizah. Ta protiutež je po našem mišljenju demokratični sistem. Sovjeti pravijo isto, toda kot demokratično označujejo neko popolnoma drugo stvar in o zadevi ne dopuščajo razprav, kar prav za prav ni demokratično. Moskva pa lahko navaja drugačne razloge: n. pr. da je v sredo predsednik Truman izjavil, da bodo merodajne ameriške odločitve, če bi prišlo do nesoglasij med zavezniki v pogledu japonskega vprašanja. Gotovo je, da so Američani imeli pri japonskem porazu glavne zasluge; toda po drugi strani lahko rečemo, da so jih imeli prav toliko, če ne celo več, Sovjeti v pogledu Romunije, Madžarske in Bolgarije.

Zaključek je tak, da smo vsi na napačni poti. Dejstva so dokazala Molotovu, da smo imeli prav leta 1939, ko smo šli v vojno, ki jo je on takrat še označeval kot neumno in zločinsko, in imamo prav tudi danes, ko se strinjamo s tem, kar pravi; namreč, da se s silo dobi vojno, ne more se pa odstraniti ideologij. S silo se lahko dosežejo strateške meje ali ustvarijo politični bloki, ne stopa pa se s tem po poti razuma in svobode, ne ustvarjajo se pogoji za mir, marveč se pripravlja nova vojna.

Predsednik libijskega odbora v Siriji Sulejman Kaddour je naslovil Svetu zunanjih ministrov brzojavko, v kateri pravi, naj upoštevajo želje libiskega prebivalstva, preden povzamejo odločitve o Libiji. Prepis brzojavke so poslali tudi tajniku arabske lige.

Svet za notranji promet

Včeraj so v Londonu podpisali pogodbo o vzpostavitvi organizacije za notranji promet v Srednje Evropi, ki ima namen pospešiti medsebojno pomoč enajstih narodov. Pogodbo so podpisali:

Združene države, Sovjetska zveza, Velika Britanija, Belgija, Češkoslovaška, Francija, Grčija, Luxemburg, Nizozemska, Norveška in Jugoslavija. Podpisati bi morala tudi Poljska, toda njeno odposlanstvo je izjavilo, da iz Varšave ni prejelo potrebnih navodil.

Organizacija, ki jo poznamo pod imenom «Svet za notranji promet», bo oskrbela prevozna sredstva in vršila svojo nalogo s prevozom blaga po železnicah in vodnih poteh. Bavila se bo tudi z različnimi vprašanji, ki se tičejo prevozov. Svet bo oskrbel avtomobile, verjetno vojaške, lokomotive in tovorne vagone; skušal bo preskrbeti nove prikolice in rečne čolne; skrbel bo za obnovitev železniških prog in bo nadzoroval promet, da bo mogoče popolnoma izrabiti prevozna sredstva, ki so trenotno na razpolago.

Kardeljeve izjave o Trstu

Na tiskovni konferenci v Londonu je podpredsednik jugoslovanske vlade Edvard Kardelj predvsem naglasil velike prednosti, ki bi jih imel Trst, če bi bil priključen k Jugoslaviji. Izjavil je, da Italija ne more nuditi Trstu drugega, kakor razdejanje in bedo. Dodal je, da je bila največja težava, na katero je naletela jugoslovanska delegacija na konferenci zunanjih ministrov ta, da niso hoteli na konferenci razpravljati o vprašanju Trsta kot takega in niso hoteli razumeti narodnostnih, zemljepisnih, gospodarskih in političnih razlogov, ki jih je navajala Jugoslavija.

Namesto tega so vprašanje Trsta postavili na raven odnošajev med tremi velesilami in ga obravnavali kot del širšega sredozemskega vprašanja.

Italija zahteva Trst iz sentimentalnih in nacionalističnih razlogov. Kar je še slabše, iz teritorialnih razlogov, v kalikor bi bila Julijska krajina neobhodno potrebna za njeno strateško varnost. To bi pomenilo, da se Italija pripravlja na «novo vojno».

Domnevajo, da bo Kardelj jutri z letalom odpotoval iz Londona. Del delegacije pa bo vsekakor ostal v angleški prestolnici, da bo pomagal jugoslovanskemu poslaniku pri razgovorih z namestniki zunanjih ministrov, ki bodo nadaljevali z razpravami do prihodnjega sestanka zunanjih ministrov.

Poziv bolgarskim komunistom

Sofia, 28. septembra

«Reuter» poroča, da je objavila prva številka «Zastave kmetov», tretjega bolgarskega opozicijskega lista, ki je bil odobren na podlagi novega tiskovnega zakona, poziv bolgarski komunistični stranki, katero poziva k sodelovanju na podlagi enakosti z drugimi strankami za uresničenje programa domoljubne fronte.

Časopis dodaja, da bi bilo zelo žalostno, ako bi enostransko delovanje komunistične stranke in njena želja po ustanovitvi totalitarne vlade dovedlo do razpada koalicije strank, ki tvorijo sedanjo bolgarsko vlado. Časopis je pozval komunistično stranko, naj «da potrebne koncesije» in naj sodeluje z drugimi političnimi organizacijami za smotre domoljubne fronte.

Balkan Balkancem!

«Stari boj za vplivna področja in strategične meje se bi že moral končati — zaradi atomske bombe so te stvari že tako zastarele kot lok in puščica. Poznamo stari izrek: «Balkan balkanskim narodom! Mi bi ga glasno ponavljali, če bi živeli tam».

(Oddaja londonskega radia)

Ustanovitev odbora

Za nadzorstvo nad atomsko energijo

Washington, 28. septembra

Ameriški senat je brez debate odobril predlog za ustanovitev odbora 12 članov za preučevanje razvoja in za nadzorstvo nad atomsko energijo.

Sovjetske čete iz Češkoslovaške

Praga, 28. septembra

Kot piše češkoslovaški list «Vatra», so dosegli sporazum za odtegnitev sovjetskih čet iz notranjosti Češkoslovaške na mejo, kjer bodo skupno s češkoslovaškimi četami opravljale navadno obmejno službo. Maršal Konjev je obljubil, da bodo sovjetske čete odstranili prvega oktobra.

Poskus vstaje v Argentini zadušen

Vodja upora, bivši predsednik general Ravson aretiran - Splošne volitve bodo še to leto

Buenos Aires, 28. septembra

Argentinska vlada je proglasila obsedno stanje. Aretirali so preko 150 znanih političnih osebnosti, med njimi tudi bivšega zunanjega ministra in Noblovega nagrajenca dr. Carlos Seavedra. Vodje napredne demokratske stranke Luciano Molinas in socialistična voditelja Palacios ter Ghioldi sta bila povabljena na policijsko poveljstvo. Neprestano kretanje policijskih čet vzbuja domnevo, da bodo izvršili še druge aretacije in zaslišanja. Izgleda, da bo najbrže vzpostavljena tudi časopisna cenzura.

Vsi ti vladni ukrepi so sledili poskusu vstaje v Cordovi, ki sta jo vodila bivši predsednik general Arthur Ravson in general Oswald Martin, ki so ga pretekli teden odstranili s poveljstva četrte divizije. Oba generala so aretirali. Včeraj so objavili, da je nameravai general Ravson predati vladno oblast vrhovnemu sodišču. Besedilo proglasa, ki ga je pripravil in ki so ga razdelili prebivalstvu in vojaštvu, ima naslednjo vsebino:

«V tolmačenju želje naroda so oboroženе sile četrte divizije zgrabile za orožje, da preženejo osvajalce in spremenijo argentinsko ustavo. Vabijo predsednika vrhovnega sodišča, da sprejme s podporo oboroženih sil vlado v državi. Argentinski narod naj bo vreden svojih očetov in naj v miru krene na pot svobode».

Kot poroča «International News Service», je argentinski notranji minister objavil, da ni nikakega znaka neredov med prebivalstvom. Vlada je zanikala vest, da se je uprlo prebivalstvo Cordove.

Nov znak napetosti pa predstavlja stavka, ki je prekinila delovanje podzemne železnice. Vsa prizadevanja, da bi dosegli med mestnim prevoznim podjetjem in nameščenci sporazum so bila brezuspešna. Mnogo delavcev stavka že več kot mesec dni.

«Associated Press» poroča, da je argentinski zunanji minister Juan Isa Coka izjavil novinarjem, «da bodo obljubo o volitvah, ki so jih določili za to leto, zvesto držali». Pristavil je, da bodo volitve razpisali v teku prihodnjih tednov.

*

Argentinska vlada je poostrila obsedno stanje z omejitvami v tisku in radiu. Listi ne smejo objaviti ničesar, kar ni prej odobrila vlada.

Prejšnji ameriški veleposlanik v Argentini Spruille Braden se je na poti v Washington, kjer bo sprejel mesto namestnika zunanjega ministra, nekoliko pomudil v San Juanu, kjer je dejal, da ameriški narodi ne bodo mogli več dolgo prenasati zadnjega razvoja položaja v Argentini.

Kralj Peter obiskal begunce v Nemčiji

Herford, 28. septembra

«Reuter» poroča, da je prispel jugoslovanski kralj Peter v sredo v britansko zasedbeno področje, kjer je obiskal begunska taborišča. V Anglijo se bo vrnil ta petek.

Eritreja podpira Selasija

Adis Abeba, 28. septembra

Zahtevo cesarja Haile Selasija po priključitvi Eritreje k Abesiniji so podprli eritrejski prebivalci v Adis Abebi na neki seji. Po seji so odšli udeleženci na poslaništva petih velesil: Velike Britanije, Združenih držav, Sovjetske zveze, Francije in Kitajske ter tam «v imenu poln milijona prebivalcev Eritreje» prosili da sprejmejo njih zahteve.

Žukov v Združene države

Washington, 28. septembra

Iz Bele hiše poročajo, da je predsednik Truman povabil maršala Žukova na obisk v Združene države. Maršal, ki je vabilo sprejel, bo prispel z letalom v New York 4. oktobra.

DEMOKRATSKE BESEDE

ANGLEŠKI TISK

(Po Ivorju Thomasu)

VII

Agencija, ki se je v Britaniji tudi zelo poslužujejo in ki oskrbuje časopisje z domačimi in prekomorskimi vestni, je «Exchange Telegraph» (ikscéjndž téligraf). «Central News» (séntrōl njuz), ki je bila osnovana leta 1880, je bila od leta 1908 do 1937 pod ameriškim nadzorstvom, omenjenega leta pa se je vrnila pod britansko nadzorstvo. «British United Press» (brītiš junájtid pres) je britanska agencija, ki je podobna ameriška «United Press Association» (junájtid pres ösóušijšn). Naslednja velika ameriška agencija, ki se je zelo poslužujejo, je «Associated Press» (ösóušijetid pres). Poleg navedenih pa imamo še precejšnje število manjših pa koristnih poročevalskih agencij, ki so se posvetile posebnim vestem.

Časopisi bi lahko v celoti izhajali samo z materialom (včasi bi ga bilo celo preveč), ki jim ga dnevno dostavljajo časopisne agencije, toda takšni časopisi bi se med seboj popolnoma nič ne ločili. Bili bi tako pusti, da se jih ne bi izplačalo kupovati. Individualnost in barvitost daje časopisu njegovo osebje. To je sestavljeno iz stalnih poročevalcev glavnega uredništva; delajo pod vodstvom glavnega urednika, ki jim dnavno daje navodila. V glavenm uredništvu so tudi pomembnejši poročevalci, ki jih označujemo kot dopisnike. Ti so politični, diplomatski, verski, gledališki itd. Odgovorni so za zbiranje posebnih poročil s svojega področja. Često uživajo zaupanje vodilnih krogov. Potrebno je, da ne čitamo samo naslovov njihovih člankov, marveč tudi med vrsticami.

Posebno častno pa tudi odgovorno je delo tistih dopisnikov, ki dopisujejo z galerije parlamenta. Danes je «The Times» edini časopis, ki ima svoje lastne dopisnike v parlamentu. Ostali časopisi so navezani na poročila agencij in samostojnih dopisovalcev. Tisk se poslužuje za posredovanje med parlamentom in javnostjo štirih vrst novinarjev:

1) galerijskih dopisnikov, ki si delajo stenografske beležke; 2) opisovalcev, ki podajajo vtise o razpravah; 3) dopisnikov, ki večinoma na hodnikih in v predsobah vzdržujejo stike z ministri in drugimi politiki in ki pišejo o bodočem razvoju, ter 4) uvodničarjev, ki izražajo mnenje časopisa.

Vsi so pri velikem delu ustvarjanja demokratičnega mnenja nujno potrebni.

Slično poročevalsko osebje je potrebno tudi za sodišče. Pravni poročevalci «Timesa» morajo biti odvetniki. «The Times Low Reports» (d tajms lō ripórts). «Timesova» sodna poročila, ki izhajajo v zvezkih, so sprejeli kot avtentično zbirko sodb.

Glavni urednik razpolaga tudi z velikim številom poročevalcev po podeželskih mestih, ki dobivajo običajno navodila in pošiljajo vesti in svoje izdelke brzojavno ali po telefonu. Za prekomorske vesti imajo časopisi posebnega urednika za tuje vesti, ki ima pregled nad časopisnimi poročevalci v tujini. Oddaljena poročila pošiljajo s pomočjo kabiogramov ali radiogramov, poročila iz evropskih glavnih mest pa (oziroma so jih v mirnih časih) običajno po telefonu. Sprejemajo jih stenografi ali pa posebne naprave — diktafoni. Za glavna obveščevalna središča je priporočljivo, da imajo dogovorjen večerni čas, ko jih kličejo. Ta način pa je izpopolnjen še s posebnimi klici, kadar je to potrebno. V uredništvih imajo v raznih delih stavbe raznobarvne žarnice, ki naznanjajo, kdaj «govori» Pariz, Berlin, Rim ali Bruxelles, da lahko zainteresirani uredniki poslušajo poročila.

Časopisni poročevalci, ki so doma ali pa v tujini, so lahko stalno nastavljeni sodelavci nekega časopisa. Delajo samo za svoj list. V takšnih primerih imajo njihova poročila v časopisu vedno označbo «od našega lastnega dopisnika». Poročevalci v manj važnih središčih pa dobivajo neko osnovno nagrado, poleg tega pa so še posebej od prostora plačani za tista poročila, ki so bila objavljena. Takšni dopisniki lahko opravljajo tudi druge posle. Doma spadajo običajno v sotrudniške kroge podeželskih listov. Njihova poročila imajo v časopisih označbo «od našega dopisnika». Če pošlje časopis enega izmed svojih novinarjev po posebni misiji, so njegova poročila označena «od našega posebnega dopisnika». Poročilo, ki nosi označbo «od dopisnika» pomeni, da je to poročilo prispeval nek zunanji človek. Če pa je poročilo označeno «od posebnega dopisnika», pomeni to, da je uredništvo naprosilo za prispevek ali poročilo sotrudnika, ki ima za to posebne sposobnosti ali izobrazbo

(Nadaljevanje prihodnjič)

ZA NOVO MEDNARODNO SINDIKALNO ZVEZO

Svetovni kongres delavskih združenj

Razpravljali bodo dva tedna - Dve tekmujoči skupini

Pariz, 28. septembra

V torek se je začela v Parizu v palači Chaillot svetovna konferenca delavskih sindikatov. Upravni odbor konference je na tajnem zasedanju izvolil šest predsednikov: Walterja Citrina (Velika Britanija), Leone Kuznecova (Sovjetska zveza), Sidneya Hillmana (Združene države), Leona Jouhauka (Francija), Cu Hsueh Fana (Kitajska) in Lombarda Toledana (latinska Amerika). Namen konference je osnovanje nove delavske svetovne federacije. Delo konference je preračunano na dva tedna.

«Reuter» poroča, da je glavni tajnik britanskih delavskih združenj sir Walter Citrine na drugi seji sindikalne konference izjavil, da bo Velika Britanija sprejela novo mednarodno sindikalno zvezo. Dejal je tudi, da računa na uspeh konference v pogledu uspešnega sodelovanja med raznimi sindikalnimi zvezami in med mednarodnim delovnim tajništvom.

Citrine je dejal, da člani britanskih zvez nimajo namena govoriti o dveh ločenih organizacijah, ki bi se pod določenimi pogoji bodisi spojili ali pa razšli. Izrekal se je proti temu, da bi bil Pariz sedež nove organizacije. Izrazil je željo, da bi začasno, dokler se položaj ne ustali, določili le začasni sedež.

Povojno sindikalno gibanje

Posebni «Reuterjev» dopisnik na konferenci je brzojavil, da ima zveza ameriških industrijskih organizacij, ki šteje 6 milijonov članov in razpolaga z 22 glasovi možnost, da obrne uspeh kongresa v prid ene ali druge tekmujoče skupine. Zaradi tega si obe stranki, izmed katerih načeljuje eni britansko, drugi pa sovjetsko zastopstvo, skušata pridobiti podporo ameriške organizacije.

Konferenca je včeraj razpravljala o funkcijah sindikalnega gibanja v povojni dobi in o ustanovitvi nove mednarodne delavske zveze. S tema dvema glavnima vprašanjima so povezani tudi nesporazumi med obema skupinama, ki sta se pojavili na konferenci. Med spornimi vprašanji je tudi vprašanje brzine, s kakršno naj bi bil izpopolnjen ustroj nove mednarodne zveze, vprašanje odnošajev z osebjem in ustanovami, ki so včlanjene pri starih mednarodnih sindikalnih zvezah, od katerih je bila Sovjetska zveza izključena in vprašanje, do kakšne mere se bo politično delo razvijalo ločeno od industrijskega. Običajno priznavajo, da se obe skupini razlikujeta v pogledu politične ločitve na tako imenovano levico in desnico sindikalnega gibanja.

Po verodostojnih poročilih, ki jih je dobil «Reuterjev» dopisnik, so prišli voditelji ameriške zveze na konferenco brez kakršne koli obveznosti. V nobenem primeru se ne bodo odločili, dokler ne bodo gornja vprašanja na konferenci temeljito pretresena.

Včeraj je posebna komisija začela s podrobno pripravo ustave mednarodne sindikalne zveze.

Švedska bi se uprla z orožjem

Stockholm, 28. septembra

Švedsko zunanje ministrstvo je objavilo v «Beli knjigi o odnošajih Švedske z Dansko in Norveško med vojno» pismo, ki ga je aprila 1940 po nemški zasedbi Norveske kralj Gustav naslovil na Hitlerja. V pismu izraža kralj Gustav trdno odločnost Švedske, da se bo takoj uprla vsaki kršitvi nevtralnosti, predvsem pa vsakemu poizkusu, da bi kdo prekoračil njene meje.

Zbiranje obleke v Združenih državah vodi Henry J. Kaiser, ki je izjavil, da bo zbiranje trajalo do 31. januarja 1946. Oblačila bodo poslali v Evropo, da oblečejo veliko število ljudi, ki so v šestih letih vojne ostali brez obleke.

IZ SLOVENIJE

Tovarna za olje v Slovenski Bistrici je pred vojno predelovala samo bučnice zdaj se je vodstvo tovarne odločilo, da razširi predelovanje na vsa oljnata semena.

V Hočah spet dela tovarna za impregniranje železniških pragov in drogov za telefonske in električne napeljeve.

V Mariboru je prevzela poslebivše kletarske zadruge novoosnovana «Vinarska zadruga».

Jeklarna v Gustanju bo postavila popolno gimnazijo.

Slika iz zasedbe Tokjia

Ameriški vojaki radovedno ogledujejo majhen japonski avtomobil.

Grčija zahteva vojno odškodnino

Izjava zunanjega ministra Politisa
Epir in Grško stališče do Bolgarije

London, 28. septembra

Posebni odposlanec «New York Timesa» poroča da znaša vsota, ki jo mora plačati Italija Grčiji za škodo, okupacijske stroške, akontacijo grške valute italijanskim zasedbenim silam in znižanje proizvodnje v času zasedbe 2.676,000.000 dolarjev. To številko je navedel zunanji minister Ioannes Politis ob priliki nekega razgovora. Dodal je, da številka ne vsebuje vsote 378,000.000 dolarjev za preskrbovanje.

«Samo Italija — je dejal Politis — je odgovorna za škodo, ki jo je povzročila na deželi in v mestih v 80.000 stanovanjih. Razen tega je skoraj popolnoma uničen cestni in železniški park, porušeni so mostovi in uničeni gozdovi.»

Danes, enajst mesecev po osvoboditvi, ima Grčija na razpolago samo dve ladji za preskrbovanje dvanajst kilometerske obale. Za prevoze po kopnem so dobavili zavezniki doslej 15.000 kamionov, ki pa še ne zadostujejo potrebam.

Politis je dejal: «Pod takimi pogoji se ne smemo čuditi, da se gospodarsko življenje še ni obnovilo».

Do zdaj izdelani načrti so se pokazali za nesprejemljivi. Propadla sta tudi dva finančna dogovora.

V zadevi severne meje, za katero želi Grčija poprave, je Politis pripomnil, da so v teku prejšnje vojne zavezniške sile pripoznale severni Epir Grčiji in da je odbor za zunanje zadeve ameriškega senata enodušno izjavil, da pripada to resnično Grčiji. Zedinjenje tega področja z Grčijo pa so ovirali Italijani, ki so zagotovili Epir Albaniji.

Politis je dejal, da ne more Grčija odstopiti področja, ki ga je zasedla Italija kot odskočno desko.

Kar tiče grških zahtev do Bolgarije, ki je kriva mučenj, požigov in ropov je Politis potrdil, da je grško prebivalstvo, ki živi na severni obali Egejskega morja, v stalni nevarnosti. Pripomnil je, da je napadla Bolgarija v zadnjih 25 letih to področje trikrat in terorizirala prebivalstvo ter ga gospodarsko zasužnjila

Na koncu je Politis dejal, da noče razpravljati o dodelitvi italijanskih Egejskih otokov Grčiji, ker je to povsem gotova stvar, dasi še ni izšla nobena uradna izjava.

Zamuda tega vprašanja, skupno z dejstvom, da so povabili Grčijo, naj predloži svoje zahteve velesilam pismeno, je brezdvomno naredila na javno mnenje žalosten vtis.

V albansko mesto Argirokastro je prispela prva pošiljka ustanove UNRRA iz pristanišča Drača. Pošiljko, ki vsebuje moko, so prepeljali na avtomobilih.

Sestanek Hirohito-MacArthur

Obisk, ki je bil zgolj vljudnostnega značaja, so hoteli Japoncem prikriti

Tokio, 28. septembra

Cesar Hirohito je včeraj obiskal vrhovnega zavezniškega poveljnika generala MacArthurja. Obisk je trajal 38 minut.

Hirohito je prispel v ameriško poslaništvo ob 10. uri dopoldne. Skupino pet avtomobilov so spremljali motociklisti.

Sestanek se je vršil na cesarjevo željo. Izjavili so, da je bil obisk zgolj vljudnostnega značaja.

Po raznih znakih sklepajo, da so skušali Japonci ta zgodovinski sestanek prikriti, da ne bi razburjali naroda, ki bi lahko občutil obisk cesarja v poslaništvu kot sramoten.

Hirohita, ki je bil v spremstvu višjega komornika in tolmača, sta sprejela pri vhodu v poslaništvo general Bonner Fellers in neki major ter ga spremila k vrhovnemu poveljniku.

Po izmenjavi pozdravov je general MacArthur sprejel cesarja v veliki sprejemni dvorani, kjer sta se razgovarjala samo ob prisotnosti tolmača. Ostali člani cesarske družine so med tem čakali v drugi dvorani.

Pri izhodu je cesar pozdravil zbrane novinarje.

Kot poroča «Associated Press», je objavil glavni stan 3. armade, da je končana razorožitev japonskih čet v Sanghaju. Razoroževanje v obmejnih področjih bo trajalo do konca decembra.

Predsednik japonske agencije «Domei» Inošuka Furono je izjavil, da bo agencija brškone razpuščena in nadomeščena z novo agencijo pod imenom «Tiskovno združenje Japonske».

Namesto vojakov civilisti

Frankfurt ob Meni, 28. septembra

Nadzorstveni svet Združenih držav, najvišja oblast na ameriškem zasedbenem področju v Nemčiji, je objavil, da bodo vojaško osebje v najkrajšem času zamenjali z izvežbanim civilnim osebjem, ki bo prišlo iz Združenih držav.

Vojaško osebje bodo s prvim februarjem znižali za 50%, tako da bo znašalo skupno število 750 častnikov in 2000 vojakov. Julija bo organizacija sestavljena izključno iz civilnega osebja.

Čiščenje min v Tržaškem zalivu

Sledovi vojne niso le na suhem, tudi morje hrani svoje skrivnosti in nevarnosti v temnih globinah

Vojna se je končala, vendar bo ostal spomin na njo še več let v morjih v obliki gosto posejanih min. Po vseh morjih plovejo zavezniški minolovci in jih čistijo min, da bi dosegli čim večjo varnost plovbe.

V tržaških voda n. pr. vsak dan širijo pas, v katerem lahko plovejo ladje brez nevarnosti. V sledečem članku pripoveduje dopisnik Zavezniške poročevalske službe svoje vtise z britanskega minolovca.

Odhod na visoko morje

«Komar mi nagaja. V polspanju ga skušam ubiti, kar mi seveda ne uspe. Po nekaj minutah, lahko je bila tudi cela ura, slišim nekaj drugega, nekaj prijetnega: budnico z britanske križarke. Glasovi te melodije me v dremavici prijetno božajo, ker mi ni potrebno vstati, za mene ne velja ta «budnica», lahko ostanem v postelji, če mi ugaja. Sem namreč gost na minolovcu, ki leži zasidran v Trstu.

V polspanju se spominjam budnice, ki me je resnično razveselila, ko sem leta 1943 ležal pod šotorom nekega vojaškega taborišča. Trobentač je bil po poklicu član godbe, ki je večkrat igrala v radiu. Neki večer je srečal nekega Škota, ki je prejel v dar steklenico Whiskyja. Oba sta pila pozno v noč. Naslednje jutro je igral trobentač budnico, kot da bi vabil na pica. Toda disciplina in «humor» se ne moreta družiti v vojaškem taborišču, zato je dobil trobentač 14 dni zapora medtem ko se je Škot gladko izmazal.

Vse to mi je šlo hitreje po glavi kot vam zdaj pripovedujem. Odločil sem se in vstal, ko je ladja zapuščala luko.

Nad mojim ležiščem je pritrjena svetlikajoča se tablica iz medenine s številko minolovca, iz katere je tudi razvidno, da je bila ladja zgrajena v mestu, kjer pred vojno niso gradili takih ladij. To majhno mesto je, kakor mnogo drugih, dalo svoj prispevek v boju za svobodo in je gradilo ladje za iskanje min.

Trst, mesto in luka, zaseljen od tolikih narodov, zaenkrat še pod anglo-ameriškim nadzorstvom, dokler ne bodo odločili o njegovi usodi na mirovnem sestanku, je že daleč za menoj. Valovi se bleščijo v soncu in jaz ob zajtrku občudujem krasno sliko.

Nato se podam na poveljniški most majhne ladje, ki bo nekaj dni moje bivališče. Smo nekaj kilometrov od obale istrskega polotoka. Iz kabine, ki sem jo ravnokar zapustil, slišim tiho petje. Več kot pesem, besede tega tihega petja govore o «srečnem svetu», ki je nekje tam daleč.

Poveljnik ladje, rezervni poročnik škotskih prostovoljcev britanske mornarice, mi pravi, da bomo kmalu prispeli do minskega polja. Prišli bomo v obširno in nevarno minsko polje.

Lov na mine

Ladji, na kateri sem, sledi še drugih šest ladij istega tipa, ki se skupno z nami približujejo minskemu polju. Pet teh ladij je skupno z nami zapustilo tržaško pristanišče, medtem ko je šesta prišla iz neke druge luke. Na obzorju vidimo steber dima in radijsko poročilo nam pove, da bo ladja dospela na določeno mesto ob gotovi uri. Ena od šestih ladij ima nalog postaviti zastavice, ki so pritrjene na plavajočih posodah, na morsko površino. Zastavico in posodo imenujejo s skupnim imenom «dan». Ladja, ki ima nalog postavljati takozvane «dane», orišе z zastavicami črto, ki predstavlja varnostno področje. Ta črta teče med prostorom, ki je bil očiščen min, in prostorom, kjer se mine lahko pojavijo na površju, kar po šest naenkrat.

Pred nami napreduje 5 ladij, katerim sledi ladja za polaganje «dan». Ladja za pobiranje min vlači za seboj orodje, ki ima obliko zanke, ki preseče žico, s katero je mina pritrjena na dnu morja, ter jo s tem oprosti, da se pokaže na površju in jo je mogoče uničiti. Ladja za polaganje «dan» je zadnja v vrsti. Moštvo ladje, na kateri sem, ima nalog razstreliti mine. Pred nami se pokažejo štiri mine, ki v vodi izgledajo črne.

Dva moža posadke sta pripravljena pri protitankovskem topu, neki drugi je pri strojnici «Lewis», štirje drugi pa imajo puške. Poveljnik usmeri ladjo proti minam, čeprav se drži nekoliko oddaljen, približno kakšnih 250 metrov. S pomočjo daljnogleda opazujem mine, ki so velike jeklene krogle z velikimi rogmi. Mine se dvigajo in nižajo v vodi. Zdi se mi kot da bi gledal bele in rdeče kroglice, ki skakljajo na vodnem curku v javnem strelišču. Ogenj! zavpije poveljnik, in takoj nato grom pretrese ozračje. Strojnica zapoje, protitankovski top začne bljuvati ogenj in streljanje iz pušk se zdi pretiho v primeri z ostalim grmenjem. Ena mina je zadeta, tej sledi druga in tretja; vse se potapljajo. Nekatere so bolj odporne od drugih in jih je treba večkrat zadeti, preden voda vdere v notranjost in jih potopi. Oslala je še ena sama mina, a ta se prav malo dopade poveljniku. Poveljnik se je najprvo prepričal, ako nosimo vsi jeklene čelade, nato je zaukazal ogenj. Toča izstrelkov se je vlila na mino. Zažigalni izstrelki letijo proti mini. Z obrazov mostva protitankovskem topu teče pot. Magnetne igle in kazala krovnih instrumentov trepetajo. «Center!» je nekdo zavpil in čuli smo udarec ob jeklo. Nastala je eksplozija, ob kateri sem nehote pocenil. Črn dim se dviga v nebo in jekleni drobci se vsujejo iz neba in padejo — hvala Bogu — po večini v morje.

Zapustil sem krov ladje, na katerem sem opazoval potek dogodkov, in pobral kos jeklenega minskega plašča, ki je bil približno 5 cm dolg in 2 in pol cm širok. Stopil sem v kajuto. «Želite skodelico čaja, gospod?» me je vprašal strežaj. «Hvala lepa» sem odvrnil. Četrt ure pozneje smo srečali drugo skupino min. Sem v kajuti in pišem. Strašna eksplozija mi strese roko, s katero držim svinčnik, da mi ta zariše nerazumljive črte na papirju. Ladja trepeta in jedi v svojih sklepih. Po pol minuti — nočem tvegati ničesar — vtaknem glavo skozi vrata. Mornar me posmehljivo pogleda in reče: «Steklenica ruma je nepoškodovana». Tekom dneva smo pobrali in odpravili 28 min.

Kakšna pa je posadka?

Kakšni so ti možje, ki stopajo na majhne ladje in delajo v globinah voda, da odstranijo mine za varno plovbo?

Oglejmo si predvsem poveljnika skupine, kjer sem. On je poročnik Robert Rodan, rojen v Dunfricsu na Škotskem. Preden je stopil k mornarici, je bil bančni uradnik. Preden bo pa odpuščen, bo skušal pozabiti, da je delal z minami.

Poročnik deluje z opreznostjo, ki je tipična za može iz spodnje Škotske; on se ne izpostavlja brezplodnim nevarnostim, ampak izvršujejo svojo nalogo vestno in skrbno.

Drugi poveljnik je podporočnik Kenneth Bowman, v mirnih časih študent medicine na univerzi Sheffieldu. Namerava nadaljevati študije.

Ena izmed stvari, na katere je najbolj navezan, je slika enajstmesečnega otročička, ki ga se ni videl. Otrok se je rodil, ko je njegov oče že odpotoval iz Anglije.

Naš mož, William Barr, rojen v Musleburgu blizu Edinburga, je bolj nedostopnega značaja. Bil je že v raznih poklicih, toda pogostoma je čutil klic morja in se je znova vkrcal na ladjo za ribolov na visokem Oceanu. Značilno za njega je, kakor za mnoge pomorščake, razpotje: srečen je kadar je vkrcan, toda kljub temu bi želel biti doma. Toda če mu to poveste, bo zanikal; dejal bo, ko bo doma, da bo ostal doma, toda v globini njegove duše dobro ve, da bo klic morja močnejši od njega.

Sličen tip je vodja krmilar Robert Dikson iz Bucklo iz severo vzhodne Škotske. Lep, postaven mož. Na njegovih, od solnca zagorelih plečih, je opaziti igro misic in njegova prsa so zarastla. Bil je na lovu kitov v Antartiku; toda pri njem je isto kakor pri našem možu, da se bo boril med klicem mirnega življenja doma in klicem morja.

Čuvaj, ki daje znake, je Norman Dawson iz Darlingtona in ima komaj 20 let. Ima rdeče lase, je živahen in gibčen. Ko govori, često rabi tipične izraze njegove rojstne pokrajine, južnovzhodne Anglije. Normanu morje ugaja, zlasti, kadar je vkrcan na majhnih edinicah.

Kuhar na ladji je Arthur Clark, ki je doma iz predmestij Burnea. V zasebnem življenju je slaščičar in slaščice, ki jih on pripravi, so pravo veselje. On je vedno vesel in čeprav je dušljiva vročina v njegovi kuhinji in malo prostora, vedno prepeva.

Se 12 mož je na ladjici. Nekateri izmed njih so že pogostoma gledali smrt v oči. Ne vidijo ure, da bi se vrnili domov, toda priznajo važnost njihovega dela v morjih, ki so daleč od njihove domovine.

Skoraj vsak teden zapusti majhna ladja s svojim moštvom pristanišče zaradi čiščenja min. Čeprav so možje navidezno srečni in brezbrižni ter veselo pójo, oni dobro vedo, da je možno, da se tudi več ne vrnejo. Toda nihče od njih ne govori o tem.

D. C.

Afriška trava za USA

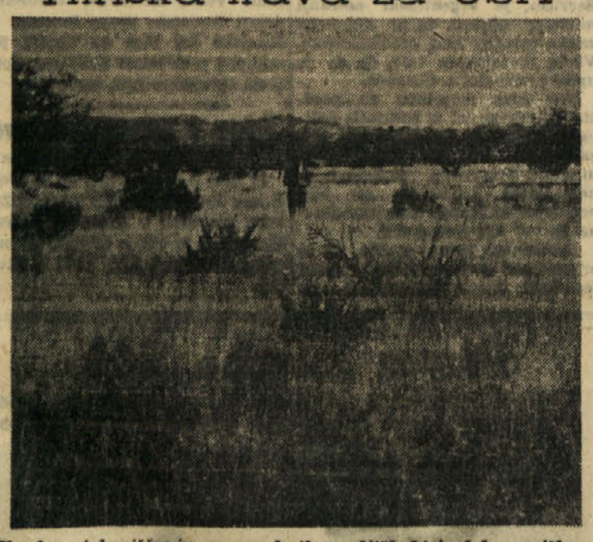

Urad za izkoriščanje neuporabnih zemljišč, ki je del ameriškega notranjega ministrstva, je dal pripeljati iz Afrike seme neke vrste trave, ki zelo dobro uspeva na poljanah v Arizoni, katere uničuje drugače suša in delovanje vode ob nalivih. Trava tako dobro uspeva, da bo mogla Arizona po štirih letih gojiti štiridesetkrat toliko goveje živine kot prej.

Dan ameriške mornarice

27. oktober — dan posvečen spominu ameriške vojne mornarice, njeni slavi in zmagam na vseh svetovnih morjih. Združene ameriške države so verjetno edina država na svetu, ki v vsej svoji preteklosti ni zgubila niti ene vojne. V vseh vojnih spopadih, katerih se je udeleževala, je igrala vojna mornarica glavno, da ne rečemo, odločilno vlogo. Saj obdajata Združene države na zahodu in vzhodu dva oceana — Atlantski in Tihi. Na njih gospodari ameriška vojna mornarica.

Zato ni nič čudnega in nepričakovanega, da bo letos, ko po štirih letih, odkar so Združene države v vojni, zopet prvič v miru proslavljajo ta velik državni praznik, ta dan proslavljen s posebnim sijajem. Ameriški mornariški minister Forrestal je javil, da se bo udeležilo proslave v New Yorku veliko ameriško vojno brodovje. Brodovje bo štelo 49 bojnih ladij. Na čelu bo bojna ladja «Missouri», na kateri je Japonska v tokijskem zalivu podpisala predajno listino. To brodovje bo spremljala tudi velika letalonosilka «Enterprise». Podobnih proslav v drugih atlantskih pristaniščih se bo udeležilo skupno 375 vojnih ladij. Brodovje, ki je sodelovalo pri bojih na Okinavi, je že krenilo v pristanišča Združenih držav, da bo pravočasno na mestu.

Največji dogodek letošnjega praznika ameriške vojne mornarice bo govor predsednika Trumana, ki ga bo imel ob priliki splovitve 45 tisoč tonske letalonosilke «Franklin D. Roosevelt». To bo najvažnejši dogodek dneva mornarice.

"Stars and Stripes" tudi na Japonskem

Dnevnik ameriških vojaških sil «Stars and Stripes» je izšel tudi na Japonskem. Uredništvo dnevnika je prispelo iz Manile, kjer so zavezniki izdajali dnevnik pod naslovom «Daily Pacificans». Prve izdaje bodo obsegale štiri strani in naklada bo dosegla 50.000 izvodov.

Tajnost atomske bombe

Predsednik Truman je javil, da bo čimprej predložil Kongresu poslanico, v kateri bo izjavil, če naj se odkrije tajnost atomske bombe drugim narodom.

Skoraj istočasno je senatna komisija za zunanje zadeve pregledala delovanje kongresnega odbora za proučevanje razvoja in nadzorstva nad atomsko energijo.

Nov nemški dnevnik v Berlinu

Pod ameriškim in nemškim pokroviteljstvom so začeli izdajati berlinski dnevnik «Der Tagesspiel». Naklada lista bo 300.000. To je deveti berlinski dnevnik po vojni. Šest berlinskih dnevnikov je pod sovjetskim nadzorstvom. Sedmi dnevnik izdaja angleško poveljstvo, osmi pa ameriško.

GOSPODARSTVO

Nemško imovino na Švedskem bodo po poročilu ameriškega zunanjega ministrstva prevzele zavezniške oblasti v najkrajšem času. Zaenkrat je ta imovina pod nadzorstvom švedskih oblasti, ki pa so že izjavile, da bodo imovino na zahtevo izročili zavezniškim oblastem.

Nadzorstvo nad živino in uporabo mesa je ukinila Amerika. Do tega je prišlo po izjavi ravnatelja urada za nadzorstvo cen Chestera Bowlesa na podlagi podatkov ministrstva za poljedelstvo, ki kažejo, da so količine mesa zadostne, če bodo zadržali ustroj obrokov pri delitvi.

Po sporazumu med poljsko vlado in ustanovo UNRRA je Poljska že prejela 60.000 ton živil.

Nemčija bo v stvareh izvoza in uvoza enotno telo, kot je sklenil zavezniški nadzorstveni svet.

Predaja žita v italijanska skladišča za prehrano mestnega prebivalstva ugodno napreduje. Do zdaj so predali 7 milijonov ton od predvidenih 10 milijonov. Poljedelci, ki predajo žito, dobe nakaznice za tekstilno blago.

Gospodarske zveze med Grčijo in Združenimi državami so obnovili s takojšnjo veljavo. Tako poroča ameriško zunanje ministrstvo. Zasebni trgovski promet med obema državama je podvržen samo neznatnim omejitvam. Zaradi velikega pomanjkanja tujih valut v Grčiji, bo moral vsak uvoznik predhodno dobiti dovoljenje za uvoz blaga iz Združenih držav, ki bo istočasno veljalo tudi kot plačilno dovoljenje. Zaenkrat ni privatnim uvoznikom dovoljen uvoz blaga, ki spada v načrt ustanove UNRRA.

Mednarodno pomoč za gospodarsko obnovo bo prosila madžarska vlada po nasvetu svojega gospodarskega posvetovalnega zbora. Pomoč naj bi dala predvsem UNRRA.

Tri avstrijske delavske strokovne organizacije — zveza stavbnih delavcev, zveza lesnih delavcev in zveza poštno-telegrafskih uslužbencev — so sklenile, da bodo stremele za tem, da se plače vzdržijo na visini, kot so bile meseca maja 1945, da tako preprečijo grozečo inflacijo.

Redna letalska služba, ki bo šla okoli sveta, bo po poročilu ameriškega letalskega poveljstva za tovorne prevoze začela delovati 28. t. m.

Henry Ford je odstopil kot predsednik družbe «Ford Motor Company». Na njegovo mesto je stopil njegov nečak Henry Ford ml., ki je bil podpredsednik družbe od aprila 1944. V svojem poslovilnem pismu ravnateljem, je Ford izjavil, da je po preteku «kritične dobe» odločen posvetiti ostanek svojega življenja zasebnemu življenju.

Uporabo električnega toka so omejile španske oblasti v raznih pokrajinah. To velja za Madrid in nekatere kraje v južnih in osrednjih pokrajinah. Kavarne, restavracije in drugi javni lokali morajo omejiti svojo dosedanjo uporabo za 40%. V manjših krajih bodo, imeli tok na razpolago samo po dve uri na dan. Plesne dvorane, gledališča in kina smejo imeti ob delavnikih samo eno predstavo, ob nedeljah in praznikih pa po dve.

Pipa miru iz USA

Trenotno primanjkuje pip v Veliki Britaniji, toda dobra volja še vedno kipi na drugi strani oceana.

Naj vam povemo kratko zgodbo o pipi, ki jo je dobil čitatelj angleškega dnevnika «Daily Mirror» v Orpingtonu na Angleškem iz daljnega Brooklyna v Združenih državah.

Njegov sin, ki je ležal v postelji po prestani hudi bolezni, je videl oglas neke ameriške tvrdke za pipe. Ker se je bližal očetov rojstni dan, je napisal tvrdki vprašanje, koliko bi hotela v angleškem denarju, če mu pošlje pipo k očetovemu rojstnemu dnevu.

Tvrdka je poslala v odgovor pipo očetu v Anglijo. Ko je izvedel oče za sinovo dejanje, je pisal tvrdki, koliko naj za pipo plača.

Odgovor, ki ga je dobil, se je glasil:

«Pipo katero smo Vam poslali, ne morete plačati niti s 1000 dolarji. To je darilo Vašega sina za Vaš rojstni dan in naš prispevek k sporazumu med narodi. Smo trdno prepričani, da bo Vaša prva ameriška pipa vir velikega zadovoljstva in užitka v dolgih letih, ki Vas še čakajo.»

TRST

Jaksetichev priziv odbit

Višji častnik za zadeve glavnega stana maršala sir Harolda Alexandra, ki je zavezniški vrhovni poveljnik sredozemskega bojišča, je znova pregledal Jaksetich primer. K prizivu proti obsodbi so priložili prošnjo za pomilostitev, ki so jo podpisali znani italijanski časnikarji.

Višji častnik za civilne zadeve v Trstu se je ponudil, da pošlje prošnjo za pomilostitev naprej, ako jo bo Jaksetich sam sestavil, toda Jaksetich je ta predlog odklonil.

Potrdili so krivdo Jurija Jakseticha, vodje tržaških komunistov, zaradi nedovoljene posesti orožja in odklonili so prošnjo, v kateri so prosili za njegovo izpustitev.

To pomeni, da se bo vrnil Jaksetich v tržaške sodne zopore, da bo odsedel osemnajst mesečno zaporno kazen, na katero ga je obsodilo 1. avgusta vrhovno sodišče Zavezniške vojaške uprave.

Od dneva prihoda v zapore so Jaksetichu dali v celoti 20 dni svobode na njegovo častno besedo, da se vrne. Na ta način je mogel obiskati svojega edinega sina, 21-letnega Špartaka, ki leži težko bolan v sanatoriju v bližini Ljubljane, odkar se je vrnil iz koncentracijskega taborišča v Dachau.

Pregled obsodb vojaškega sodišča

Obsodbe splošnega vojaškega sodišča zaradi nedovoljene posesti orožja, ki so bile izrečene proti Stanku Gorjupu, ki je bil obsojen na 18 mesecev zapora, in proti Pahorju Francu, ki je bil obsojen na 12 mesecev zapora, bo v zvezi z vloženim prizivom pregledal višji častnik za civilne zadeve v glavnem stanu za Sredozemlje.

Obsodbe splošnega vojaškega sodišča proti Pizzarelliju Vittoriju, Ruzzierju Giuseppeu in Dolce Gianu, ki so bili obsojeni na 18 mesecev zapora zaradi udeležbe pri neredih dne 19. avgusta, so bile potrjene.

Novo imenovanje
Okrožni ukaz št. 18

Podpolkovnik Francis John Armstrong, tržaški okrožni komisar, je imenoval odvetnika Trevisina Uga za predsednika «Nadzorstvene komisije kompenzacijske kamere».

Razpis službenega mesta

V bolnišnici «Ospedali Riuniti di Trieste» je prosto službeno mesto zdravstvenega generalnega ravnatelja. Zavezniška vojaška uprava vabi zdravnike s strokovno izobrazbo o splošni higijeni, tehniki bolnišnic in zdravniški praksi, da vložijo prošnje.

Imenovanje bo veljalo za dobo enega leta. Zdravnik, bi bo imenovan za generalnega ravnatelja, bo moral svojo privatno prakso omejiti. Letna plača bo znašala z dokladami skupno 100.000 lir letno.

Prošnje s podatki o dosedanjem udejstvovanju je vložiti na podpolkovnika Francisa John Armstronga, tržaškega okrožnega komisarja, v teku 10 dni po objavi tega razglasa. ZVU si pridržuje pravico, da ne bo imenovala nikogar izmed prosilcev, če bi bil pregled prošenj nezadovoljiv ali bi presodila, da je to v korist bolnišnice. V tem primeru bo mesto poverjeno komu neposredno.

PREHRANA

Razdeljevanje testenin. Sepral sporoča, da bodo od sobote 29. t. m. razdeljevali testenine skupinam VIII in IX. Cena testeninam je določena 21.50 lir za kg.

RADIO

Petek, 28. septembra

19.15 obvestila svojcem; 20 poročila v slovenščini; 20.15 poročila v italijanščini; 20.30 koncert tržaškega kvarteta; 21 lekcija angleškega jezika; 21.20 italijanske pesmi z opisom; 21.30 italijanska glasba; 22.15 Cecchelin; 23 vesti v italijanščini; 23.10 vesti v slovenščini; 23.20 oddaja za Italjane v Angliji.

Obvestilo

Spodaj navedene osebe uslužbene pri raznih ustanovah in uradih so vložile na Komisijo za čiščenje prosnje za zopetni sprejem v službo:

Mazzoli Umberto, A.C.E.G.A.T.; Laghi Gregorio, občina Trst; Egeria Bruna Ubaldini, občina Milje; Rizzi Anite, občina Milje; Bagatin Arduino, občina Trst; Olivetti Ottone, občina Trst.

Kdorkoli bi imel zoper gori navedene osebe kaksen ugovor, mora vložiti svoje pripombe najkasneje v sedmih dneh po objavi tega obvestila na Urad komisije, Trst, ulica Nizza št. 16.

Predsedništvo Komisije za čiščenje v Trstu, obvešča vse člane, da bo v soboto 29. septembra ob 10. uri v sobi 359 važen sestanek.

Gledališče Verdi. Jutri zvečer ob 19.30. uri bo koncert pod vodstvom dirigenta Herberta Karayana. Izvajali bodo skladbe Čajkovskega, Straussa in Sibeliusa.

SPORT

Lahkoatletsko državno prvenstvo Jugoslavije

V nedeljo so v Zagrebu zaključili veliko lahkoatletsko tekmovanje za naslove državnih prvakov Jugoslavije. Prireditvi je prisostvovalo okoli 4000 gledalcev, med njimi številni častni gostje. Posebno zanimiv nastop izven konkurence so nudili sovjetski tekmovalci, ki so na potovanju po Jugoslaviji. V naslednjem prinašamo imena novih državnih prvakov:

Moški: tek 100 m: Turkalj (Hrvatska) 11:1; tek 200 m: Račić (Slovenija) 23.4; tek 400 m: Dernikovič (Jug. armada) 52:3; tek 800 m: Mikuška (JA) 2:00:8; tek 1500 m: Kotnik (JA) 4.10; tek 5000 m: Flaas (Hrvatska) 15:29:2; tek 10.000 m: Godler (JA) 34:16:6; tek 110 m: preko zaprek: dr. Buratović 16:4; tek 400 m preko zaprek: Bulić (Hrvatska) 59:2; štafeta 4×100 m: Hrvatska (Turkalj, Slanac, Marcelja, dr. Buratović) 45:7; štafeta 4×400 m: (JA) (Bedeniković, Rem, Čeljuška, Mikuška) 3:32:6; met diska: Zerjal (JA) 44:04 m; met krogle: Jertović (Srbija) 13 m: met kopja: Markušić (Hrvatska) 54.69 m; met kladiva: Gubjan (JA) 47.94 m; skok v višino: Vukovič (JA) 175 cm; skok v daljino: Lenert (Vojvodina) 6.62 m; skok s palico: Lenert (Vojvodina);; 3.70 m; troskok: Lenert (Vojvodina) 13.88 m.

Ženske: tek 100 m: Varmuza (Vojvodina) 13.8; tek 80 m preko zaprek: Madjar (Vojvodina) 15.2; štafeta 4×100 m: Hrvatska (Kurath, Holz, Vojak, Strzaikovski) 56.6; met diska: Pribošek (Slovenija) 29.58 m; met krogle: Marinček (Slovenija) 10.37 m; met kopja: Sekulič (Vojvodina) 28.92 m: skok v daljino: Varmuza (Vojvodina) 4.53 m.

*

Nastop štirih sovjetskih tekmovalcev: v teku na 800 m je startal izven konkurence tudi sovjetski tekač Pugačevski in dosegel čas 1:54:4; (jugoslovanski državni prvak je dosegel čas 2:00:8); skakalec s palico Nikolaj Ozolin je preskočil znamko 4 m; v teku na 100 m je tekla med jugoslovanskimi tekmovalkami tudi Sečenova in dosegla čas 12:2 (jugoslovanska državna prvakinja je dosegla čas 13:8); metalka diska je zalučala ploščo 45.42 m daleč.

Svetovno prvenstvo ruske atletinje

Na mitingu, ki je bil v Kievu, je 24-letna Ljudmila Analina, članica zavoda za telesno vzgojo v Leningradu, dosegla svetovno prvenstvo v metanju kopja, in sicer z 48.39 metri. S tem je izboljšala za 15 cm prejšnje svetno prvenstvo, ki je pripadalo Nemki Stenhauerjevi.

Svetovni višinski rekord jadralnega letala

Nov svetovni višinski rekord sta dosegla včeraj dva španska pilota z jadralnima letaloma Reuter poroča, da sta letela pilota vsak v svojem letalu ter vsak s svojim potnikom. Letala so preletela Pireneje v višini 5600 m.

Dosedanji rekord, ki ga je imela Nemčija od leta 1937, je bil 3304 m.

V nedeljo bodo ob 9. uri dopoldne lahkoatletske tekme za prvenstvo Julijske krajine.

GORICA

Razprava pred odborom za čiščenje

Včeraj je končala pred odborom za čiščenje razprava v zadevi predlaganega odpusta iz službe dr. Alberta Mayerja, uradnika državnega tožilstva v Gorici, katerega obtožujejo, da je gojil in izražal mnenja, ki so bila naklonjena nacistom ter predlagal v razpravi proti skupini studentov iz Vidma, ki je bila pred izrednim sodiščem v Gorici konec leta 1944, pet smrtnih obsodb.

Pri razpravi je odbor zaslišal številne priče, ki so v večini pripadale krajevnemu odvetniškemu stanu. Vsi so soglašali, da je Mayerjeva obtožnica bila zelo dolga, točna in podrobna. Dr. Mayerja obtožujeta pred vsem dva takratna obtoženca, Fortuna in Ceccon. Oba obtožujeta dr. Mayerja, da je skušal prekomerno otežiti obtožnico, da bi dokazal opravičenost predlagane smrtne kazni, za kar je nagromadil brez potrebe veliko količino dokazov. Med drugim navajata, da dr. Mayer ni dovolil njihovim sorodnikom nobenih olajšav, ampak je bil z njimi grob in oduren, ter jih poslijal k nemškim oblastem. Podobno je izpovedala tudi gospa Frangipane, mati enega izmed takratnik obtožencev, ki je bil obsojen na devet let zapora ter se je pred kratkim vrnil težko bolan iz Nemčije. Gospa Fragipane je med drugim rekla: «Je že mogel ubogati Nemce, toda ne bi mu bilo treba biti tako trda.

Dr. Mayer zavrača obtožbe ter izjavlja, da je vedno postopal korektno ter celo ščitil obtožene, v kolikor je to bilo v njegovi moči.

Priče, ki bi imele govoriti v njegov prid, niso povedale mnogo novega in važnega. Ponavljale so, kar je dr. Mayer že pred tem povedal. Predvsem so potrjevale, da je bilo dr. Mayerju ukazano, da je zahteval za obtožene smrtno kazen.

O obtožbi naklonjenosti nacizmu, je najbolj zanimiva izjava dr. Occhipintija, ki je rekel, da so bili govori dr. Mayerja takšni kot so jih lahko vsi čitali v uradnem tisku. Vse razbremenilne priče so soglasne, da je dr. Mayer v izvestnem trenutku skušal odložiti svoje mesto zveznega uradnika med nemškimi oblastmi in sodiščem, ko je opazil, da izgublja simpatije svojih poklicnih tovarišev.

Po končanem zaslišavanju prič sledi zagovor dr. Mayerja, ki odklanja obtožbe in podaja svoje tolmačenje dejstev. Posebno podčrtava dva svoja oprostilna predloga v zadevi Chenda in Pagani, katera je naredil v nasprotju s prejetim nalogom nemškega pravnega svetovalca. Tudi predlog za smrtno kazen v zadevi videmskih študentov ni naredil prej, dokler ni dobil zagotovilo, da bodo prošnje za pomilostitev ugodno rešene. Prav tako je do zadnjega trenutka odkladal postaviti obtožnico proti osumljenim in ni začel zaslišavati obtožene v preiskavi, ker se je bal, da bi se s kakšno nepremišljeno izjavo sami ne obremenili. Ob 13.15 uri je dr. Mayer zaključil svoj zagovor.

Po posvetovanju, ki je trajalo približni četrt ure, je sodni zbor odbora za čiščenje izrekel naslednjo razsodbo: «Odbor misli, da italijanski uradnik ne more predlagati smrtne kazni za svoje sonarodnjake v drugih primerih, kot kadar so se pregrešili proti zakonom svoje domovine. Potrjuje zaradi tega odlok o odpustu iz službe in zavrača priziv odpuščenega.»

Nočna nadzorna služba

Številne tatvine, ki so se pojavile posebno v nočnem času, so povzročile, da bo začela delovati od 1. oktobra posebna nočna policijska služba. Vest bodo sprejeli z zadovoljstvom vsi meščani, posebno pa trgovci, ki so najbolj iskane žrtve nočnih tatov. Nočna nadzorna služba ima svoj sedež v ulici Anglolini, št. 11/II, kamor se naj obrnejo vsi tisti, ki želijo uporabljati nočno nadzorno službo.

Dovoz žvepla

Kmetijska zadruga v Gorici javlja, da je te dni sprejela večjo količino čistega sicilijanskega žvepla. Po prizadevanju ZVU je dosegla prečejšnje znižanje prevoznih stroškov. Žveplo je bilo dostavljeno skladiščem zadruge v Gorici, Krminu, Gradiški in Romansu. Prodajali ga bodo po 28 lir za kg, do 100 kg na vsakega kupca.

Smrtna nesreča neznanega dečka

V bližini Kanala ob Soči je včeraj zjutraj padel pod avtomobil neki 9-letni deček. Dobil je težke notranje poškodbe. Prepeljali so ga takoj v bolnišnico v Gorico, kjer pa je mali nesrečnik kmalu izdihnil.

Urad za delo v okrožju Gorica poziva vse zasebne tvrdke, industrijce in trgovce, bančna in zavarovalna podjetja, vse državne varovalna podjetja na čl. 7, št. 3 splošnega razglasa št. 7 Zavezniške vojaške uprave, ki govori o odpustih in sprejemih s posredovanjem Urada za delo. Tozadevne posle izvršuje Urad za delo v Gorici, ulica Crispi 9/I. nadstr. za občine Gorica, Opatje selo, Miren, Dornberg, Renče, Salona d'Isonzo, Kanal ob Soči in Kojsko; urad v Krminu bo opravljal posle za občine Krmin, Kopriva, Dolenjo vas in Dobrovo; urad v Gradišču za občino Gradišče, Faro, Mariano, Romans in Zagrad; urad v Komnu za občino Komen, Stanijel, Rihenberk in Temenico; urad v Kobaridu za občino Kobarid, Bovec, Berginj in okolico Tolmina in sv. Lucije ob Soči.

Gospodarski statistični urad za poljedelstvo za okrožje Gorica, sporoča vsem pridelovalcev žita in žitaric poljedelskega leta 1944/45, kateri hočejo zamenjati seme, da pridejo z naročilnico v gospodarska skladišča, da bodo dobili odgovarjajočo količino semena. Za leto 1945/46. cena je določena 16.50 lir za kg žitnega semena.

Komorni orkester, pod vodstvom dirigenta Rodolfa Lipizerja i sodelovanjem prof. Ezia Dal Pino, bo imel v ponedeljek 8. oktobra v gledališču Verdi koncert.

Padec pod avtomobil. Pri prehodu čez ulico 24. maja je 24-letna gospodinja Ivana Bislacheva padla pod avtomobil, ki jo je težko poškodoval. Prepeljali so jo v bolnišnico, kjer bo predvideno ozdravela v 3 tednih.

Vojaški ambulantni voz je pripeljal v civilno bolnišnico ceatnega nadzornika Domenika Natale iz Soškana, ki je padel na službeni poti s kolesa in zadobil veliko poškodo na obrazu.

Glavni urednik:
PRIMOŽ B. BRDNIK
Izdaja A. I. S.

Kdor oglašuje ta napreduje

MALI OGLASI

GOSTILNIČARJI! Novo vino teran. Znižane cene. Telefon 29-433. 75477 OO

V "Centru za obvestila „Piazza della Borsa št. 8 dobite te publikacije v slovenščini:

S. V. Benét: «Amerika», cena 10 lir. (Kratka in nenimivo pisana zgodovina Združenih ameriških držav).

«Ameriške znanstvene zanimivosti», cena 10 lir. (Poljudno pisan pregled najnovejših odkritij na zdravniškem, kmetijskem, tehničnem in drugih področjih v Ameriki).

«1939-1944», cena 5 lir. (Pregled vojnih dogodkov v teh letih, s številnimi slikami).

KARLO ROSNER 4.

RDEČE ROŽE

Spoštovana gospodična Mary Cane!

Dovolite, da Vam prvi čestitam k bodočemu uspehu v operetí «Rdeče rože», kjer boste imeli glavno vlogo.

Vaš vdani
John Price, električar.

Nasmehnila se je. Se nikdar se ji ni dogodilo, da bi ji kdo v naprej čestital k uspehu. John Price, električar. Spomnila se ga je. Saj mu je prejšnji dan dala vstopnico. Pozneje je pri vratarju izvedela, da John Price dela pri Fredu Saywellu in zabeležila si je naslov trgovine z električnami potrebščinami.

IX

— John! — je klical Fred Saywell — neka gospodična te išče.

John je prihitel iz ozadja trgovine.

Komaj jo je spoznal: imela je siv kostim z belimi progami in okoli vratu rumenkasto ruto. Bila je Mary Cane.

Sramoval se je svojega črnega delovnega plašča, ki ga je imel na sebi in v zadregi je brisal roke v hlače.

— Tako sem presenečen, gospodična Cane... Kako... — je začel jecljati.

— Oprostiti mi morate, da vas motim. Hotela sem se samo osebno zahvaliti za krasne rdeče rože, ki ste mi jih poslali. Res ni bilo treba! — je dodala.

— Oh, saj ni nič, saj ni to nič...

— In moja luč je spet pokvarjena — ali lahko pridete jutri zjutraj? Saj vem, da jo boste lahko vi hitro popravili.

Med tem je prišel lastnik trgovine.

— Si dobil obisk sorodnice, John?

Mary Cane je odgovorila na mesto njega.

— Ne, nisem njegova sorodnica. Oprostite, ste vi mogoče gospod Fred Saywell?

— Da!

— Včeraj je John popravljal luč v moji sobi, ali bi ga lahko spet poslali jutri zjutraj. Ena namreč še vedno ne gori!

John je prej stopal iz one noge na drugo si popravljal rokave pas hlače, vse kar je mogel, tako je bil v zadregi

Gospod Sayweil ji je obljubil, da bo prihodnji dan poslal Johna v gledališče.

— John, — mi je rekla — je rojilo Johnu po glavi. Komaj je čakal prihodnjega dne.

X

Vse luči so gorele. Niti ena ni bila pokvarjena. Mary Cane se je smejala.

— Saj vas nisem klicala zaradi luči!

— Kaj pa je?

— Zdaj bodo spet začele vaje za «Rdeče rože». Hotela bi, da me vidite na odru, ko so vaje!

Pokazala mu je pot na oder. Tam je bil klavir in nekaj stolov. V kotu je učitelj poučeval šest deklet neki novi ples.

Mary Cane je ponudila Johnu stol. Ona se je postavila pred klavir, za katerim je sedel sivolasi gospod in zapela pesem. Bila je glavna v novi operetí z imenom «Rdeče rože». John jo je napeto poslušal. Pela je in ga gledala. Zdelo se mu je, da je ta pesem namenjena samo njemu, da poje samo za njega.

Šla sta nazaj v garderobo.

— Kako to, gospodična Cane, da ste me danes povabili, da prisostvujem vaji? — je vpraša.

— Sama ne vem zakaj. Mogoče zato, ker ste vi bili prvi, ki mi je čestital. Mogoče zato, ker ste me vi ojunačili s temi rdečimi rožami. Vidite, danes je bilo prvič, da me profesor na klavirju ni grajal.

— Mislim, da ni tako hudo. Vendar me pa veselj, če imate tak občutek!

— Gospod John, saj dovolite, da vas tako imenujem...

— Seveda, seveda.

— Hotela bi vas nekaj prositi. Ne smete se mi smejati. Mi obljubite?

— Zakaj naj bi se smejal? Kar povejte!

— Vlogo za «Rdeče rože» se moram naučiti.

— Saj to je nekaj naravnega!

— Da, to že; toda hotela bi se učiti skupaj z vami. Jaz bi govorila besede, vam pa bi dala zvezek in bi me lahko kontrolirali!

— Tega nisem še nikdar delal.

— Saj ni težko, Vaša naloga je samo slediti v zvezku mojim besedam in potem prečitati odgovor. Potem spet govorim jaz in vi čitate, in tako dalje.

— Če mi to zmupate